

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm VI. Inter.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

litigantium spectat, edendum sit, ita ut copia tradatur, ratio est, quia circa illud capitulum lis jam orta est, ideoque expedienda utriusque parti relicta plena facultate causam tuendi, vel agendi, sed circa alia capitula cum lis orta non sit, non debet litibus orituris ansa præberi, idemque sentiendum de testamento, quod totum legatario edi non debeat, sed eius tantum partis copia petenti dari, quæ ad ipsum pertinet, teste *Barr. in cit. §. edi. videatur gloss. magn. in cit. l. 1.*

Cæterum, si ex lectione instrumenti, aut privilegii videatur iudici, capitula inter se connexa esse, ideoque ad controuersiam discussionem omnia pertinere, tum jubere potest, ut totum edatur, non tantum iudici, sed etiam aduersario, ut *Felin. hinc docet n. 1.*

CAPITVLVM VI.

Inter.

PARAPHRASIS.

Controuersia erat inter Abbatem S. Donati, nomine monasterii, & Mediolanensem Archiepiscopum super portu Scozulæ & annexis, quæ monasterium ad se pertinere dicebat, ideoque sibi cum fructibus perceptis restitui petebat: saluo jure addendi, vel demendi libello. Et intentionem suam probauit, per privilegium Luithardi comitis quondam Episcopi Lucani fundatoris, qui ea monasterio donauerat. 2. Per instrumentum sententiæ pro monasterio ab Asperto quondam Archiepiscopo mediolanensi latæ ex Ludouici Imperatoris delegatione. 3. Ex privilegio Henrici Imperatoris, qui ea omnia monasteria confirmauit, vel etiam contulit. 4. Ex instrumento locationum, quas Abbates variis temporibus faciebant. 5. Per productos testes probare nitebatur, quod supra annos 50. in possessione fuerit, & quod fama publica sit de donatione à Luithardo factâ monasterio. Sed contra privilegium dona-

tionis multa ab Archiepiscopi procuratore obiiciebantur. 1. quod maximè consumptum sit in annotatione indictionis, ubi falsitas facillè deprehendi potuisset. 2. Cum charta vetustissima videretur, scriptura visa est recentior. 3. Sigillum vitiosè appositum videbatur, partim quia Cæsaris potius referebat imaginem, quam Episcopi; partim quia in vna sigilli parte cera nec in planitie, nec in colore parti alteri similis apparebat; partim quia in nomine Luithardus duæ literæ, ita ut æquè Lotharius legi posset, imò spatia interiecta in literis omnibus ita se habeant, ut Lotharii nomen magis conueniret, partim quia cera ex parte interiore erat vetusta, ex parte autem exteriori recens & mollis; insuper sub vetusto sigillo charta erat perforata, & per glutinum nouæ appositæ ceræ fulcrum ipsi additum, sed & eadem falsitatis species in cæteris fermè Imperatorum privilegiis apparebat, præter privilegium Henrici, quod tamen etiam ad fidem faciendam sufficere non videbatur, quia nec publicâ manu confectum erat, nec authenticum sigillum habebat, ad quod ex mediâ parte fuerit consumptum, & vltima nominis syllaba icus appareret, ut non minus Ludouici sigillum esse potuisset.

Instrumentum quoque latæ sententiæ multumodè suspectum erat, tum quia quædam in ipso literæ apparebant, tum quia notarii subscriptio aliam manum præferbat, quam scriptio instrumenti, quâ tamen notarius in subscriptione profiteretur se manu suâ scripsisse, litera quoque recentior videbatur, quam charta, & atramentum, aquâ infectum, ut vetustius appareret; in omnibus autem privilegiis imperialibus, licet posterioribus, nulla mentio sententiæ latæ.

Sed etsi ponamus legitimum esse instrumentum de latæ sententiâ, tamen Ecclesiæ Mediolanensi non præiudicat, cum lata dicatur inter alios, res autem inter alios acta aliis non præiudicat, quare nec attestaciones, quæ in eodem instrumento

continentur, nocere Ecclesie debent, cum inter alias personas, & in alio iudicio receptae sint.

Uterius, Henrici Imperatoris priuilegium non tantum confirmatorium, sed etiam donatorium fuisse videtur; quia autem id respectu eorundem intelligi non potest, cum eadem res respectu eorundem non possit intelligi donari, & tanquam prius habita seu possessa confirmari, si quidem quod meum est, non potest ex alia causa meum fieri, nisi desierit esse meum, idem ut explicetur priuilegium modo, quo valere potest, intelligi debet, ut Henricus alia donauerit, & alia confirmauerit, quare cum priuilegium confirmatorium tantum fuerit quoad ea, quae in iudicium deducta sunt, idem si principale valorem non obtinet, nec accessorium valere debet, denique neque per instrumenta locationis proprietates probata est, nec plena possessio, cum ad probationem rei propriae aut possessionis non sufficiat facta locatio, has ob causas, post diuturnam litem, cum ea, quae peterentur, satis probata non fuerint, Pontifex procuratorem nomine Archiepiscopi & Ecclesiae Mediolanensis à monasterii impetitione absoluit, quia cum obscura iura partium sunt, contra petitionem vindicari debet.

S Y M M A R I U M.

1. Clausula, salvo iure addendi, demendi, cur nihil aut parum operatur in libellis.
2. Potest aliquis simul esse Episcopus & comes, quod tribus modis fieri potest.
3. Per Clericalem ordinationem, aut Religionis professionem jus nobilitatis non amittitur.
4. Episcopus vel alius Clericus in sacris potest esse iudex delegatus ab Imperatore, vel alio saeculari principe in causis civilibus.
5. Priuilegium in se nullum, confirmari non potest.
6. Limitatur praedicta doctrina.
7. Locatio rei à re alteri facta, non probat eiusdem dominium, nec plenam possessionem.

1. Quid sit indictio, & quomodo experiendas eius annus.

NOTA I. Edito libello apud iudicem quandoque inseritur clausula salvo iure addendi, minuendi, eam tamen nihil, aut parum operari docet Innoc. hic, & gl. verb. iure addendi, nam communi iure concessum est actori, ut libello addat, vel demat ante litem contestationem, dummodo aduersario sufficiens dilatio concedatur, si libellus mutatus sit ad videndum, & deliberandum, num cedere, an litigare malit, expensarum quoque compensatio fiat ob moram longiorem, l. 3, vbi gl. & DD. cod. de edendo.

Nota II. Potest aliquis simul esse Episcopus & comes, id vero tribus modis accidere potest; si comitatus Episcopali sedi annexus sit, sicut Herbipolensi Ecclesiae ducatus Franconiae, quae de re lib. 3, Th. Mor. Tract. 4. cap. 24. n. 10.

2. Si ex Comitum familia oriundus sit secundum regionis consuetudinem, ut omnes nomen, dignitatem & priuilegium Comitum gerant, qui ex tali prosapia sunt, secundum gl. c. ult. 23. q. 1. verb. rex. falsum enim est, quod docet gloss. in c. Praesens. 4. causa. 2. q. 3, quod desinit esse quis Comes, cum factus est Clericus, imò non tantum per clericalem ordinationem jus nobilitatis non amittitur, sed neque per religionis professionem, sicut bene docet Tiraquellus de nobilitate, c. 26. n. 3. Sanch. tom. 2. Moral. lib. 7. c. 12. n. 13. tum quia nobilitas familiae jus quoddam sanguinis est, quod naturale & immutabile censetur, l. jus agnationis. 34. de pactis. vbi dicunt DD. quod iura generis dirimi non possunt, tum quia qualitas nobilitatis, quatenus in honore consistit, non in officii administratione, religionis professioni non repugnat, sicut nec gradus doctoris, licet contrarium sentiat gl. c. 1. verb. ingenuus. de purg. Canonica, & alii apud Tiraquellum c. 27.

3. Si Comes comitatus administrationem retinens Episcopus fiat, nihil enim id fieri prohibet secundum Abbatem. hic. n. 5. & indicat gloss. c. 3. causa. 20. q. 3. argum. c. vic.

ole. no Clerici, vel monachi in 6. nisi comitatus sit feudum non liberum, seu francum, sed seruitiis obligatum, ut docui cit. cap. 24. n. 10. & videri potest Rosenthal. de feudis, cap. 7. concl. 30. deinde si administratio comitatus esset magna, & secularibus negotiis, ac curis valde implicata, ea Episcopum, vel Clericum in sacris non deceret: data operâ dico, si secularibus negotiis implicata sit, quia administratio comitatum aut principatum, quæ Episcopatum, vel alteri Prælatu- ræ annexa est, Ecclesiastica, & ratione finis vltimati quodammodo spiritualis cense- ri debet.

4. Not. III. Episcopus, aliufuè Clericus in sacris potest esse iudex delegatus ab Imperatore, aliouè seculari principe in causis ciuilibus, quod in Imperio frequentissimum est, quin imò possunt etiam esse iudices ordina- rii v. g. camera imperialis præsidet, quæ de re dixi lib. 1. Th. Mor. Tract. 5. p. 5. cap. 3. n. 5.

5. Not. IV. Varii sunt modi, quibus in- strumentum falsitatis argui possit, qui in textu considerari possunt.

6. Not. V. Si privilegium in se nullum sit, confirmatio non tribuit ipsi valorem, nam quod non est, non confirmatur, cum quali- tas seu adiectio supponat subiectum, quæ de re Innoc. hie.

Limita: nisi princeps verba adiciat, quibus significet, si defectus seu nullitas subsit, se ex certa scientiâ aut plenitudine potesta- tis de nouo concedere, ut hic explicat Joan. Andreas, n. 21. Felin. n. 6. dummodo defe- ctus talis sit, quem princeps supplere possit & quandoque rationabiliter soleat.

Ex quo colligitur si actus irritus fuit ob defectum consensus in contrahente, aut concedente, quod princeps supplere eum non censeatur, seu quia non potest sine præ- iudicio alterius, seu quia non est consultum ut quod absque vilo fundamento est, & ne naturaliter quidem subsistit, id per modum confirmationis concedatur, ut Abbas hie tradit; idè inque sentiendum, si falsi cri- men, aut fraus iniusta in instrumento, re- scripto, aut privilegio impetrando commis-

sum sit, uti notat. Durand. in speculo. de in- strument. editione. §. 11. post princip. non enim tales defectus princeps ordinariè lo- quendo supplere vult, sed juris solennitates, si forte omisse fuerint.

Not. VI. Ad probandum dominium rei, non sufficit ostendere, quod alteri à te locata fuerit. l. Approbat. 23. cod. de legatis. nam etiam rem alienam conductor alteri locare potest, nisi in locatione prohibitum fuerit. l. nemo. C. eodem. consequenter rem locatam fuisse, sufficere etiam non potest ad plenè probandam possessionem, cum con- ductor, qui plenè non possidet (quia non suo nomine possidet) locare alteri possit, ut dictum est.

Quæres quid sit indictio. Resp. aliud non esse, quam trinam exactionem tributi siue census. C. de indict. lib. 10. quæ tribus conti- nuis lustris fieri solebat ab Augusto Cæsare: vna in ferro pro armis fabricandis; altera in argento, pro militibus stipendiariis; tertia, auro, pro republicâ: Exactis autem tribus lustris seu annis 15. à capite inchoabatur tri- na exactio seu indictio. Secundùm istas in- dictiones tempore Concilii Nicæni primi explosis Olympiadibus, anni numerari cœ- perunt, quod & hucusque obseruatum est. Ad reperendum autem indictionis annum diuidantur anni à Christi incarnatione per 15. & abiectis illis numeris, ei, quod super- est, adiciatur numerus ternarius (quando- quidem Christus dominus indictione tertia seu tertio indictionis anno natus est) & ap- parebit indictio iuxta versum, quem affert Durandus, de fide Instrum. §. 1. n. 6.

Si per Quindenæ domini diuiseris annos

His tribus adiectis, indictio certa no- tatur.

Exempli gratia, si 1629. diuidantur per quindecim, emergunt 108. & restant nouem, quibus si adicias tria habes, anni huius indictionem duodecimam.

Alius modus reperiendi est, si ab anno 1562. quo anno Calendarium à Greg. XIII. correctum est, numeres annos vsque ad præ-

præsentem erunt 47. quem numerum si per 15. diuideris, atque restanti numero, qui est binarius, denarium addideris (ea enim indictio in annum 1582. cadebat) præsentis anni indictionem habebis videlicet duodecimam.

CAPITVLVM VII.

Quod super.

PARAPHRASIS.

Cantuariensis Archiepiscopus consuluit Innoc. III. quid agere debeat iis, qui cum votum expeditionis Hierosolymitanæ ad recuperandam terram sacram suscepissent, Româ redeunt asserentes se à Sede Apostolicâ absolutos esse, & super hoc ignota Cardinalium sigilla exhibent, tamen si eorundem impedimenta, quo minus vota exsoluant, non videantur legitima; Respondet Papa, si quando ipse talibus absolutionis literas indulget, quòd eas destinet ad illos, qui personas & earum facultates cognitæ habent, vt super expositis impedimentis diligenter inquisitâ veritate statuunt, quòd animarum saluti & suæ cuius terræ sanctæ expedire magis ipsis videbitur, ne alioquin in voti fraudem fallaciter aliquid confingatur, quare si tales homines compererit Archiepiscopus per veritatis suppressionem, aut falsitatis expressionem literas Cardinalium, aut Papales etiam certò datas impetrâsse, carere debent vigore, & vouentes ad executionem voti sui compellendi sunt.

S V M M A R I V M.

1. Dispensatio super voto, si iustâ causâ non nitatur, non tantum illicita, sed etiam irrita est.

NOTA I. Quandoque non Pontifex ipsemet tribuit absolutionem à voto, aut matrimonii impedimento, sed mandat alicui commissario, aut confessorio, Magistro in Theologiâ, vel iure Canonico, vt in

regione, vbi notitia personæ, & statûs, ac facultatum eius haberi potest, si preces, & rationes Pontifici propositas veritate niti intelligat, Apostolicâ autoritate absoluat, vel dispenset; quare talis censeri debet executor mixtus, qui ministerium absoluendi, aut dispensandi sibi commissum exsequi debet præmissâ cognitione causæ. Porro quænam expressio falsi, aut suppressio veritatis scriptum gratiæ iure irritum reddat, dixi *lib. 1. decret. de rescriptis. & lib. 1. Th. Mor. Tract. 4. cap. 22. q. 4.*

Not. II. Dispensatio super voto si iustâ causa non nitatur, non solum illicita sed etiam irrita est, ita sumitur ex *hocc. & docui cit. q. 22. q. 1. & lib. 4. Th. Mor. Tract. 4. cap. 8. n. 4.*

CAPITVLVM VIII.

Pastoralis.

PARAPHRASIS.

Si Pontificis quædam extrauagans, seu in iuris Canonici corpore non posita constitutio in iudicio allegatur, de qua iudex meritò dubitat, num authentica sit, tunc si iuri communi consona sit, secundum eam pronuntiet, quia non tam ipsius quàm communis iuris auctoritate niti censetur, sin autem dissona sit, secundum eam non pronuntiet, sed superiorum prius consulat.

S V M M A R I V M.

1. Extrauagans Constitutio si in corpus juris non sit redacta, vel sub forma bullæ authentice exhibita, probabilem ignorantiam ac dubitationem habet, an secundum illam sit procedendum.
2. In dubio, an lex promulgata vel obligatoria sit, Princeps vel auctor legis consulendus.

NOT. I. Extrauagans constitutio si in corpus juris Principis auctoritate redacta non sit, nec sub formâ bullæ authenticæ exhibeatur, probabilem causam ignorantiam ac dubi-